

ВИСНОВОК

До протоколу № 172
від 07 квітня 2025 року

до проекту Закону України
«Про професійну освіту»
(реєстр. № 13107 від 14.03.2025)

Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій за дорученням Голови Верховної Ради України Р. Стефанчука розглянув 07.04.2025 (протокол № 172) проект Закону України «Про професійну освіту» (реєстр. № 13107 від 14.03.2025), поданий народним депутатом України Коваль О.В. та іншими народними депутатами України, і зазначає таке.

У пояснювальній записці до законопроекту визначено, що його розроблено з метою встановлення нових правових засад функціонування всієї системи професійної освіти з урахуванням суттєвих структурних змін в системі освіти України та сучасних світових трендів, трансформаційних та інтеграційних процесів, які вимагають від закладів освіти новітніх підходів підготовки здобувачів освіти для забезпечення їхньої конкурентоспроможності на ринку праці.

Для досягнення цієї мети законопроектом пропонується:

- запровадити нові засади державної політики у сфері професійної освіти, визначити правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку системи професійної освіти;
- запровадити нову термінологію з метою приведення її у відповідність до базового Закону України «Про освіту»;
- створити умови для професійної самореалізації особистості та забезпечити потреби суспільства і держави у спеціалістах та кваліфікованих кадрах;
- підвищити престижність здобуття професійної освіти;
- створити нові умови і можливості для здобуття професійної освіти впродовж життя;
- створити нову систему фінансування закладів професійної освіти;
- запровадити нові механізми реалізації здобуття профільної середньої освіти професійного спрямування в закладах професійної освіти (стаття 19 проекту Закону), що враховують запровадження реформи «Нова українська

школа», у тому числі перехід з 2027 року на трирічну профільну середню освіту, яка відповідно до Закону України «Про освіту» може бути академічного або професійного спрямування;

- посилити автономію закладів професійної освіти;
- запровадити механізми визнання/підтвердження результатів навчання (компетентностей) і кваліфікацій;
- запровадити скорочення робочого часу педагогічних працівників (36 годин на тиждень) та строкових трудових договорів для керівника і педагогічних працівників закладів професійної освіти;
- запровадити механізми підтримки закладів професійної освіти та їхніх засновників під час переходу з державної у комунальну власність (зокрема, місцевій владі дозволяється утримувати за кошти місцевих бюджетів «державні заклади професійної освіти» до їхньої передачі в установленому порядку в комунальну власність);
- визначити конкретні форми та механізми поєднання зусиль бізнесу і освіти заради розвитку системи професійної освіти та досягнення спільних інтересів;
- запровадити нові підходи до системи та інструментів забезпечення якості професійної освіти (зокрема, інституційний аудит);
- врегулювати процедуру обрання та призначення керівників закладів професійної освіти, від управлінських здібностей та ціннісних установок яких залежить не лише успішне функціонування закладу професійної освіти, а й якість виконуваних випускниками цього закладу робіт, надання послуг чи виготовлених товарів (стаття 40 проекту Закону);
- визначити особливості освітньої діяльності суб'єктів, що здійснюють навчання на робочому місці (на виробництві) (стаття 43 проекту Закону);
- посилити співпрацю закладів професійної освіти з роботодавцями та розширити і деталізувати механізми державно-приватного партнерства тощо.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України висловило підтримку в цілому ідеї оновлення чинного законодавства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти і надало свої зауваження та пропозиції, зокрема: рекомендовано використовувати термін «професійно-технічна освіта», що вживається в Конституції України, замість «професійна освіта»; конкретизувати окремі поняття («засновник закладу професійної освіти», «публічні кошти»); уточнити перелік пільгових категорій вступників, які користуються переважним правом на прийом до закладів професійної освіти поза конкурсом або першочергово; конкретизувати, в яких саме закладах професійної освіти здобувачі мають право на забезпечення безоплатним гуртожитком; доопрацювати умови, які дозволяють повторно безоплатно здобувати професійну освіту за іншою професійною кваліфікацією; конкретизувати, що заклади професійної освіти не можуть провадити освітню діяльність за узгодженими (спільними) освітніми програмами спільно із закладами професійної освіти держави-агресора або держави-окупанта, або зареєстрованими на території держави-агресора або держави-окупанта, або якщо один з засновників та/або кінцевий бенефіціарний власник (контролер) є резидентом держави-агресора або держави-окупанта. Викликали зауваження

положення стосовно механізму інституційного аудиту, запропоновано врегулювати окремі питання фінансування професійної освіти та інші.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини повідомив про підтримку проекту Закону за умови врахування висловлених ним зауважень, зокрема: рекомендовано доповнити норму про відрахування здобувачів професійної освіти із закладів професійної освіти текстом «за заявою батьків/інших законних представників»; конкретизувати підстави для надання права безоплатно здобувати професійну освіту за іншою професійною кваліфікацією без врахування стажу та без врахування трирічного періоду після завершення безоплатного здобуття професійної освіти; доопрацювати питання оплати праці педагогічних працівників.

Міністерство освіти і науки України повідомило, що не підтримує законопроект в запропонованій редакції та надало низку зауважень, зокрема: відзначено, що процедура присвоєння професійних кваліфікацій в акредитованому кваліфікаційному центрі значно підвищує вартість процесу оцінювання результатів навчання та не може в повній мірі бути реалізованою через відсутність розгалуженої системи кваліфікаційних центрів та професійних кваліфікацій, які можуть підтверджуватися в них; рекомендовано доповнити перелік типів закладів професійної освіти словами «навчальний центр»; уточнити положення щодо здійснення процедури ліцензування освітньої діяльності у сфері професійної освіти.

Міністерство фінансів України повідомило, що проект Закону може бути підтриманий за умови доопрацювання і врахування висловлених зауважень, зокрема: запропоновано вилучити положення, які потребують суттєвих додаткових коштів з державного та місцевих бюджетів і в умовах воєнного стану в Україні є фінансово не забезпеченими (про збільшення заробітної плати педагогічних працівників, надання нових субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам, оплату ваучерів на проходження процедур оцінювання результатів навчання, здобутих за кошти державного або місцевого бюджету та присвоєння професійної кваліфікації (професійних кваліфікацій) у кваліфікаційному центрі, безоплатне здобуття другої професійної освіти за іншою професійною кваліфікацією, фінансування програм діяльності центрів професійної досконалості протягом перших п'яти років за рахунок коштів державного бюджету); уточнити, що на банківські рахунки закладів професійної освіти будуть спрямовуватися виключно кошти від благодійних внесків, грантів та дарунків, а всі інші поточні рахунки будуть відкриватися в органах Державної казначейської служби України; встановити чіткі вимоги і терміни зміни організаційно-правової форми закладу професійної освіти комунальної власності і перетворення їх у некомерційні товариства.

Міністерство соціальної політики України висловило підтримку законопроекту за умови доопрацювання, зокрема, рекомендовано вилучити норму з Прикінцевих положень про внесення зміни до Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» щодо уточнення умов сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що сплачується за осіб, з

якими укладено студентський трудовий договір, оскільки така законодавча пропозиція не узгоджується із правовими та фінансовими засадами загальнообов'язкового державного соціального страхування в частині обов'язковості страхування осіб, які працюють на умовах трудового договору (контракту).

Міністерство внутрішніх справ України надало низку зауважень і пропозицій, зокрема: доповнити термінологічний апарат поняттями «військовий заклад професійної освіти», «курсанти (слухачі) військового закладу професійної освіти», «професійна підготовка»; конкретизувати поняття «учасники освітнього процесу»; визначити завдання педагогічної ради закладу професійної освіти; додати норми про атестацію і підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Міністерство культури та стратегічних комунікацій України висловило підтримку проекту Закону із зауваженнями, зокрема, рекомендовано врегулювати питання мови навчання у закладах професійної освіти.

Адміністрація Державної прикордонної служби України висловила підтримку проекту Закону із зауваженнями, зокрема, доповнити систему професійної освіти ще одним типом закладів професійної освіти – «професійний військовий навчальний заклад»; доопрацювати норми щодо фінансування та фінансово-господарської діяльності професійних закладів освіти як такі, що не повною мірою відповідають бюджетному законодавству.

Фонд державного майна України зауважив на необхідності приведення терміну «рішення про передачу в оренду майна» до термінології Закону України «Про оренду державного та комунального майна».

Національне агентство кваліфікацій висловило в цілому підтримку проекту Закону як важливого кроку у реформуванні системи професійної освіти в Україні та наголосило на необхідності уніфікації термінології в тексті законопроекту та приведення її у відповідність до положень Кодексу законів про працю України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про фахову передвищу освіту», а також Національної рамки кваліфікацій, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1341.

Державна служба якості освіти України запропонувала вилучити з переліку заходів впливу на здобувача професійної освіти за систематичне невиконання обов'язків дисциплінарні стягнення (попередження, догана, позбавлення академічної стипендії), додати норму про атестацію педпрацівників, додати до заходів державного нагляду (контролю) у сфері професійної освіти перевірку дотримання ліцензійних умов.

Державний центр зайнятості повідомив про необхідність доопрацювання окремих норм проекту Закону, зокрема: розглянути можливість інтеграції Центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості в нову систему професійної освіти, забезпечивши збереження їхнього унікального досвіду та функцій; уточнити норму щодо визначення строку укладання трудового договору (контракту) з керівником закладу професійної освіти.

Спільний представницький орган сторони роботодавців на національному рівні висловив підтримку проекту Закону.

Федерація роботодавців України висловила підтримку проекту Закону.

Конфедерація роботодавців України позитивно оцінила ініціативу розроблення законопроекту та надала низку пропозицій та зауважень, зокрема: конкретизувати окремі терміни («студент», «курсант»); доопрацювати механізм незалежного оцінювання рівня професійної кваліфікації; уточнити різницю між індивідуальною формою здобуття професійної освіти на робочому місці та дуальною формою здобуття професійної освіти; визначити мінімальні критерії для суб'єктів господарювання, які можуть здійснювати практичну підготовку здобувачів професійної освіти.

Профспілка працівників освіти і науки України висловила зауваження і пропозиції, зокрема: вилучити норму про підтвердження професійної кваліфікації кваліфікаційними центрами таким здобувачам освіти, як студенти; вилучити слова «позбавлення академічної стипендії» із заходів впливу за систематичне (три і більше разів) невиконання здобувачем відповідних обов'язків; зменшити обсяг навчального навантаження здобувачів професійної освіти впродовж тижня; доповнити норму про права, обов'язки та соціальні гарантії педагогічних та інших працівників, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу; доповнити повноваження керівника, словами: «сприяє та створює умови для діяльності органів самоврядування закладу освіти та організацій профспілок працівників закладу і студентів, громадських організацій, які діють у закладі;».

Спільний представницький орган репрезентативних всеукраїнських об'єднань профспілок запропонував врегулювати процедуру здобуття освіти за дуальною формою, видалити норму щодо звільнення роботодавців від сплати єдиного внеску за працівників, з якими укладено студентський трудовий договір.

Громадська організація «Всеукраїнська асоціація працівників професійно-технічної освіти» вказала на необхідності доопрацювання окремих аспектів, зокрема: деталізувати механізми багатоканального фінансування; зберегти право закладів професійної освіти присвоювати/підтверджувати професійні кваліфікації за результатами навчання; встановити чіткі критерії оцінки ефективності діяльності закладів освіти; посилити захист прав здобувачів освіти; забезпечити захист прав педагогічних працівників; визначити нормативні підходи до оплати праці, соціальних гарантій та регламентації трудових відносин.

Національна академія педагогічних наук України висловила низку зауважень та пропозицій до проекту Закону, зокрема: замінити термін «фаховий спеціаліст» на «спеціаліст»; визначити порядок видачі ваучерів на проходження процедур оцінювання результатів навчання за кількома професійними кваліфікаціями, що відносяться до різних професій, здобутих за однією освітньою програмою; обґрунтувати положення щодо умов формування в молоді соціально-правової компетентності для реалізації визначених у законопроекті прав і обов'язків здобувачів професійної освіти; розширити зміст норми про державно-приватне партнерство у сфері професійної освіти.

Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України запропонувало конкретизувати зміни до Лісового кодексу.

Торгово-промислова палата України розглянула проект Закону, але висловила підтримку іншому проекту Закону «Про професійну освіту» (реєстр. № 13107-2).

Асоціація міст України повідомила, що проект Закону потребує доопрацювання, зокрема: запропоновано змінити назву законопроекту на «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (з внесенням відповідних редакційних змін до текстів законопроектів); замінити поняття «фаховий спеціаліст» на «кваліфікований робітник» або «майстер»; закріпити імперативну норму про обов'язковість передачі закладів професійної (професійно-технічної) освіти з державної до комунальної власності територіальних громад з адміністративним центром у містах-обласних центрах, що ухвалила рішення про надання згоди на прийняття у комунальну власність державних ЗП(ПТ)О, розташованих на території цих громад; визначити критерії механізму формування і розміщення регіонального замовлення на підготовку, перепідготовку та підвищення професійної кваліфікації робітничих кадрів.

Підкомітет з питань професійно-технічної та фахової передвищої освіти на своєму засіданні від 04.04.2025 розглянув три проекти Закону України «Про професійну освіту» (реєстр. № 13107, реєстр. № 13107-1 і реєстр. № 13107-2), надані до них експертні висновки та прийняв рішення запропонувати Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій рекомендувати Верховній Раді України прийняти в першому читанні за основу проект Закону України «Про професійну освіту» (реєстр. № 13107) з подальшим його доопрацюванням до другого читання.

Заслухавши інформацію голови підкомітету з питань професійно-технічної та фахової передвищої освіти Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій Коваль О.В., представників Міністерства освіти і науки України, Міністерства економіки України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Уповноваженого із захисту державної мови, Офісу Президента України, Асоціації міст України та широко обговоривши це питання, **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій ухвалив:**

1. Рекомендувати Верховній Раді України:

1.1. Відповідно до частини третьої статті 93 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» включити проект Закону України «Про професійну освіту» (реєстр. № 13107 від 14.03.2025), поданий народним депутатом України Коваль О.В. та іншими народними депутатами України, до порядку денного тринадцятої сесії Верховної Ради України.

1.2. Відповідно до пункту 1 частини першої статті 114 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» проект Закону України «Про професійну освіту» (реєстр. № 13107 від 14.03.2025), поданий народним депутатом України Коваль О.В. та іншими народними депутатами України, за результатами його розгляду в першому читанні прийняти за основу з урахуванням таких пропозицій

Комітету:

1) частину третю статті 14 викласти в такій редакції:

«3. Мова освітнього процесу в закладах професійної освіти визначається відповідно до законів України «Про освіту», «Про забезпечення функціонування української мови як державної», а також Закону України «Про повну загальну середню освіту» в частині здобуття профільної середньої освіти в закладах професійної освіти.

Приватні заклади професійної освіти мають право вільного вибору мов навчання, які є офіційними мовами Європейського Союзу, із забезпеченням при цьому вивчення особами, які навчаються у таких закладах, державної мови як окремої навчальної дисципліни в обсязі, що дає змогу провадити професійну діяльність у вибраній галузі з використанням державної мови»;

2) частину другу статті 27 виключити;

3) у частині другій статті 61:

абзаци третій і четвертий виключити;

абзац шостий викласти в такій редакції:

«інші субвенції, передбачені Бюджетним кодексом України або законом про Державний бюджет України на відповідний рік;»;

4) абзац п'ятий підпункту 25 пункту 4 розділу Х «Прикінцеві та перехідні положення» викласти в такій редакції:

«8. Приватні заклади фахової передвищої освіти мають право вільного вибору мов навчання, які є офіційними мовами Європейського Союзу, із забезпеченням при цьому вивчення особами, які навчаються у таких закладах, державної мови як окремої навчальної дисципліни в обсязі, що дає змогу провадити професійну діяльність у вибраній галузі з використанням державної мови».

1.3. Доручити головному комітету доопрацювати проект Закону України «Про професійну освіту» (реєстр. № 13107 від 14.03.2025), поданий народним депутатом України Коваль О.В. та іншими народними депутатами України, до другого читання з урахуванням частини першої статті 116 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України».

2. Доповідачем на пленарному засіданні Верховної Ради України з цього питання визначити голову підкомітету з питань професійно-технічної та фахової передвищої освіти Комітету з питань освіти, науки та інновацій Коваль О.В.

Голова Комітету

Сергій БАБАК